

Дудченко В.Ю.

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми

ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ ШВЕЦІЇ

Світова фінансово-економічна криза здійснила незначний вплив на стан фінансово-бюджетної системи Швеції і проявилася у загостренні проблеми державного забезпечення високих соціальних стандартів. Своєчасні дії уряду щодо впровадження антикризових програм вирішили завдання узгодженості фінансової політики та бюджетної збалансованості.

Розглянемо особливості функціонування фінансово-бюджетної системи Швеції на етапах становлення «шведської моделі» економічного розвитку:

1) початок 1950-х - 1 половина 70-х років характеризувалися розбудовою фінансово-бюджетної системи у відповідності з потребою сполучення економічного розвитку країни з державним забезпеченням високого рівня соціальної справедливості. Основні економічні фактори, що вплинули на формування структури державного бюджету: розвиток промислових підприємств, активна експансія на зовнішніх ринках, розширення продажів на світовому ринку, консолідація шведськими компаніями витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки, на забезпечення зростання обсягів і покращання якості продукції, присутність на ринках країн, що розвиваються, значні капіталовкладення у промисловість, активна політика зайнятості, зростання продуктивності праці.

2) середина 1970-х років характеризувалася загостренням конкурентної боротьби на зовнішніх ринках, світовими економічними кризами, появою структурних проблем у шведській промисловості, що призвело до погіршення стану економіки Швеції і актуалізації ролі державного бюджету як стабілізуючого фактору за рахунок: надання державної допомоги

проблемним галузям, забезпечення високих соціальних стандартів, націоналізації суднобудівних і металургійних компаній, зниження податків, девальвації крони. Основна бюджетна стратегія даного періоду була зосереджена на забезпеченні соціального спрямування бюджетної політики, соціальних гарантій для населення, державної підтримки конкурентоспроможності підприємств та галузей.

3) 1980-ті роки характеризувалися уповільненням динаміки продуктивності праці, дефіцитом платіжного балансу, збільшенням зовнішнього боргу, зростанням бюджетного дефіциту. Основні причини негативних тенденцій: утримання високого рівня зайнятості (та відповідно – низького рівня безробіття) та випереджального, порівняно з продуктивністю праці, зростанням заробітної плати, зростання загальних обсягів виробництва базувалося на вищій зайнятості, а не на економічній ефективності; великий державний сектор, де фактично не відбувалося нарощування продуктивності. Негативна риса фінансово-бюджетної системи Швеції даного періоду зосереджена у підході до бюджетного процесу, що характеризувався складанням фінансових планів лише на найближчу фінансову перспективу, на основі оцінки рівнів доходів та видатків та відповідно до визначених трендів.

4) 1990-ті роки характеризувалися погіршенням економічного середовища країни, що проявилось у наявності високої інфляції, проведенні недостатньо активної конкурентної політики, впровадженні нерезультативних заходів сприяння підприємництву та інноваціям, погіршенні можливостей експортної експансії, посиленні економічних та фінансових дисбалансів, рецесійних проявах. До негативних тенденцій розвитку фінансово-бюджетної системи даного періоду можна віднести послабленні державних фінансів та зменшення податкових надходжень через посилення податкового тягара. Основні інструменти та важелі бюджетно-фінансової політики зазначеного періоду:

- становлення нового підходу до державних фінансів та впровадження

вимог до фіскальної сфери: дотримання позитивного сальдо державних фінансів, встановлення на середньострокову перспективу верхньої межі витрат центрального уряду (з послідовним її зниженням), збалансування бюджетів муніципалітетів та округів;

- посилення стійкості та міцності фінансово-банківської системи, що стало надійним джерелом як нагромадження ресурсів, так і їх спрямування на соціальні та виробничі потреби.

5) 2001-2008 рр. Початок даного періоду характеризується посиленням інтеграційних зв'язків, уповільненням економічної динаміки під впливом негативної динаміки світових політичних та економічних факторів. Основним завданням державної політики є: підвищення конкурентоспроможності шведської економіки, збільшення капіталовкладень в експортні галузі, стимулювання інвестицій, здійснення антиінфляційних заходів. Фінансово-бюджетна система характеризується соціальною спрямованістю державних фінансів, що забезпечує високий рівень внутрішнього споживання. Негативною тенденцією даного періоду є зниження ефективності наукових досліджень, що фінансуються з державного бюджету, що потребує розробки національної стратегії розвитку системи наукових досліджень. Проблемою бюджетної системи Швеції зосереджена у військовому бюджеті, потреба фінансування зростаючих витрат відомств, відповідності оборонного бюджету завданням трансформації оборонної політики. Актуальною залишається стратегія на скорочення бюджетного фінансування, економію бюджетних ресурсів.

Таким чином, задовільний сучасний стан державних фінансів Швеції пояснюється стабільними податковими надходженнями за рахунок проведення активної експортної політики, диверсифікації структури експорту, державної політики стимулювання інвестицій.